

σι, διατελέσαι πρὸς γῆρας μείναντα ἐν ταύτῃ τῇ διανοήσει¹⁾. »

Ἡ περὶ Θεοῦ αὕτη ὁμόφωνος τῆς ἀνθρωπότητος δόξα, διατυπωμένη μὲν ἀνθρωπίνως πάντοτε καὶ πλανωμένη κατ' ἀνάγκην περὶ τὰ καθέκαστα, ἀλλὰ κατὰ τὴν γέννησιν αὐτῆς ἐξαγομένη ἐκ τῆς εἰλικρινοῦς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, ἀποδεικνύει κάλλιον παντὸς μεταφυσικοῦ ἐπιχειρήματος τὴν ὑπαρξιν τοῦ ὑπερτάτου ὄντος. Βεβαίως τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀπατᾶται· ἡ ἀπύλυτος ἀλήθεια εἶναι ἀπρόσιτος εἰς ἡμᾶς, ὅλον δι' ὁμίχλης ἢ νέφους θεωροῦντας αὐτήν· καὶ οὐχὶ μόνον ὅταν πρόκειται περὶ τῶν ὑπερτάτων ζητημάτων ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς γνώμας καὶ εἰς τὰς πεποιθήσεις καὶ εἰς τὰς πράξεις ἡμῶν ἀπατώμεθα. Πλανώμεθα, ἀλλ' ὅπως οὐδ' ἀληθεύομεν ἀπολύτως οὕτως οὐδὲ πλανώμεθα ἀπολύτως. Ἡ ἐντελής ἀπάτη ἐπίσης δὲν εἶναι δυνατὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἡ ἔννοια τοῦ Θεοῦ ἢ ἀποδιδομένη εἰς τοὺς κροκοδείλους τῶν Αἰγυπτίων, εἰς τὸν Δία τῶν Ἑλλήνων, εἰς πᾶσαν εἰδωλολατρείαν, εἰς πᾶσαν θρησκείαν ἀποδεικνύει τὴν ὑπαρξιν ὄντος ὑπερτάτου ἀσαφῶς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου νοουμένου καὶ ὀριζομένου, ἀλλ' ὑπάρχοντος. Ὁ Θεὸς ἐμφανίζεται ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν οὐχὶ ἐν τῷ πνεύματι καὶ ἐν τῇ μεταφυσικῇ, καὶ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, τὸ ἄπειρον θρησκευτικὸν αἶσθημα, τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ παντὸς ἀνθρώπου ὑπάρχον ἀποκαλύπτει κάλλιον πάσης ἐπιστήμης τὸ ὄν πρὸς ὃ κατ' ἀνάγκην ἐνδόμυχον φερόμεθα.

Μὴ θελήσωμεν λοιπὸν νὰ ὀρίσωμεν τὸ ἀόριστον καὶ νὰ κατανοήσωμεν τὸ ἄπειρον· ἀλλὰ πάλιν εἶναι παράλογον ν' ἀποκλείσωμεν πᾶσαν σχέσιν μεταξὺ δημιουργοῦ καὶ κτίσματος. Τοιοῦτός, ὅλως ἀκατάληπτος Θεός, δὲν εἶναι ὁ Θεὸς ὃν ἐπιζητεῖ ἡ καρδιά ἡμῶν ὡς ἄρωγόν ἐν ἡμέραις συμφορῶν, ὡς μάρτυρα τῶν ἀγώνων ἡμῶν καὶ ὡς συγχωροῦντα ἀλλὰ καὶ παιδεύοντα τὴν ἀδικίαν. Οἱ

ὅλως ἀκατάληπτον ἀποφαινόμενοι τὸν Θεὸν ἀρνοῦνται ἐμμέσως τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ· διότι τί πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα θεὸς ἀπράγμων ἐκτὸς τῆς δημιουργίας ἐν ἀκηδεῖ ἀμεριμνησίᾳ βιῶν, ξένος πρὸς τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀνθρωπότητος; Ἡ δημιουργία καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἔργον τοῦ ὑπερτάτου ὄντος· ἐν αὐτῇ ὁ Θεὸς ἔταξε νόμους πανσόφους καὶ ἐν ἡμῖν ψυχὴν ἀθάνατον· ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἐπέθεσεν ἀγάπην εὐρείαν πρὸς τὸ καλόν, τὸ ἀληθές, τὸ ἀγαθόν· ὁ κόσμος καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχουσι σχέσιν κτίσματος πρὸς δημιουργόν, σχέσιν αἰτίου καὶ ἀποτελέσματος καὶ διὰ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀνευρίσκομεν τὴν ὑπαρξιν τοῦ ὑπερτάτου ὄντος καὶ τινὰς τῶν ιδιοτήτων αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καίτοι ἀποκαλυπτόμενος εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς τὸν κόσμον δὲν ἀποκαλύπτεται πλήρως· ἀνερχόμεθα πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶναι ὅλως διακεκριμένος ἀπὸ τῆς δημιουργίας· μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει χάσμα ἄπειρον, τὸ διαχωρίζον τὸ τέλειον ἀπὸ τοῦ ἀτελοῦς, τὸ κτίσμα ἀπὸ τοῦ κτίστου. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι οὔτε ὅλως καταληπτὸς, οὔτε ὅλως ἀκατάληπτος. Καὶ οὕτω θέλομεν ἀναζητήσει αὐτόν.

(Ἀκολουθεῖ).

Δ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΛΩΚ ΚΑΙ ΙΕΣΣΙΚΑ

Οἱ πλεῖστοι βεβαίως τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Παρθενῶνος ἐπεσκέφθησαν τὴν ἔκθεσιν τῶν Ὀλυμπίων, φρανοῦμεν δὲ, πρὸς τιμὴν αὐτῶν, ὅτι μεταξὺ τῶν προϊόντων τῆς τέχνης, τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς καλλιτεχνίας πρὸ τῶν ὁποίων ἀνεπαύθησαν ἐπὶ μικρὸν θὰ ἦτο καὶ εἰκὼν τις γέροντος ἰουδαίου κρατοῦντος εἰς τὴν χεῖρα κλείδας καὶ δίδοντος αὐτὰς εἰς νέαν κόρην κάτω νεύουσας τοὺς ὀφθαλμούς. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων καλλιτεχνημάτων, ὡς καὶ περὶ τούτου, ἔγρα-

(1) Πλάτωνος Νόμοι βιβλ. X. 8.

ψεν ἤδη ὁ κύριος Γ. Μαυρογιάννης ἐν τῇ «Παλιγγενεσίᾳ» μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ λεπτότητος καὶ ἀσφαλοῦς κρίσεως, περὶ δὲ τῶν ἔργων τῆς τέχνης, τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ἄλλων βιομηχανημάτων ἃς ἐλπίζωμεν ὅτι οἱ Ἑλλανοδίκαι θέλουσι κορέσει τὴν περιέργειαν πάντων· ἡμεῖς δὲ μόνον περὶ ταύτης θὰ εἰπωμέν τινα, διότι μεταξὺ τῶν καλλιτεχνημάτων αὐτὴν διεκρίναμεν, καὶ ἴσως τις ἀναγνώσει ταῦτα εὐχαρίστως.

Ἐν ἐκ τῶν πρώτων δραμάτων τοῦ Σαίκσπηρ εἶναι ἡ κωμῳδία αὐτοῦ «ὁ Ἐμπορος τῆς Βενετίας.» Ἐν τῷ δράματι τούτῳ ἦρως εἶναι ὁ ἰουδαῖος Συλῶκ, ὅστις παρέμεινε τύπος κλασσικὸς, καὶ τὸ ὄνομά του περιήλθεν εἰς κοινὴν χρῆσιν. Ὁ λέγων Συλῶκ ἐννοεῖ δανειστήν ἀνελεήμονα, ὡς ὅποτεν λέγομεν Λοβελάς ἢ δὸν Ζουὰν ἐννοοῦμεν γυναικοπλάνον. Ὁ Συλῶκ τοῦ Σαίκσπηρ δὲν εἶναι ἀηδής τις ἑβραῖος τῶν τριόδων, τύπος ἀστειολογίας ἢ γελοιογραφίας, ὡς λέγει ὁ Σλέγκελ, τοκογλύφος χυδαῖος, ἀλλ' ἄνθρωπος καλῶς ἀνατεθραμμένος καὶ ἔχων ἴδιον καὶ πρωτότυπον χαρακτῆρα.

Ἡ πέμπτη σκηνὴ τῆς δευτέρας πράξεως τοῦ δράματος τούτου παρίσταται ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ. Ὁ γέρων Συλῶκ, ὁ τοκογλυφικὸς φιλόσοφος, προσκαλεῖ τὴν θυγατέρα του Ἰεσσικά.

ΙΕΣΣΙΚΑ. Μὲ ἐκαλέσατε, πάτερ μου; τί θέλετε;

ΣΥΛΩΚ. Προσεκλήθην εἰς δεῖπνον, Ἰεσσικά. Δάβε τὰς κλεῖς τοῦ οἴκου μου. — Ἀλλὰ διατί θὰ ὑπάγω; Δὲν μὲ καλοῦσιν ἀπὸ ἀγάπην, θέλουσι νὰ μὲ κολακεύσωσιν. Αἶ! θὰ ὑπάγω ἐκ μίσους ὀρμώμενος, δι' οὐδὲν ἄλλο ἢ διὰ νὰ κορεσθῶ δαπάναις τοῦ ἀσώτου αὐτοῦ χριστιανοῦ. — Ἰεσσικά, κόρη μου, πρόσεχε τὴν οἰκίαν. Ἐξέρχομαι ἀληθῶς ἐνδοιάζων· κἄτι τι μοὶ προετοιμάζεται κατὰ τῆς ἡσυχίας μου, διότι χθὲς τὴν νύκτα ὠνειρεύθην σάκκους χρημάτων.

ΛΑΝΣΕΛΩΤΟΣ. Πηγαίνετε, κύριέ μου, πηγαίνετε, σᾶς παρακαλῶ. . . δὲν σᾶς εὐχομαι νὰ συναντήσετε μετημφιεσμένους...

ΣΥΛΩΚ. Πῶς, ὑπάρχουσι μετημφιεσμένοι; — Ἀκουσε καλῶς, Ἰεσσικά· μανδάλωσον τὰς θύρας μου, καὶ ὅταν ἀκούσης τύμπανον, ἢ τὸν εὐμελὴ καὶ γελοῖον ἦχον τοῦ αὐλοῦ, μὴ ἀναβῆς ἐπὶ τῶν παραθύρων, καὶ μὴ προβάλῃς τὴν κεφαλὴν σου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἵνα παρατηρήσης τοὺς γελωτοποιοὺς χριστιανοὺς φέροντας προσωπίδας. Ἀλλὰ τοῦναντίον βῦσον τὰ ὦτα τῆς οἰκίας μου, δηλαδὴ τὰ παράθυρά μου· μὴ ἀφήσῃς νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν σῶφρονα οἰκίαν μου οἱ κενοὶ θόρυβοι τῆς ἀκολασίας. Μὰ τὴν ῥάβδον τοῦ Ἰακώβ, ὁμνύω ὅτι οὐδόλως ἔχω διαθέσιν νὰ διασκεδάσω ἀπόψε· ἐν τούτοις θὰ ὑπάγω. Προπορεύου, ἀνόητε, καὶ εἰπὲ ὅτι θὰ ἔλθω.

ΛΑΝΣΕΛΩΤΟΣ. Ἀμέσως, κύριε. (Σιγᾷ πρὸς τὴν Ἰεσσικά.) Κυρία, παρατήρησε ἀπὸ τὸ παράθυρον, καὶ μὴ ἀκούῃς τὰς παραγγελίας του. Θὰ ἰδῇς διερχόμενον χριστιανὸν, ἄξιον τοῦ ὀφθαλμοῦ ἑβραίας.

ΣΥΛΩΚ. Τί λέγει ὁ ἄθλιος αὐτὸς υἱὸς τῆς Ἀγαρ, ἔ;

ΙΕΣΣΙΚΑ. Μοὶ ἔλεγεν: « Ὑγίαινε, κυρία, » τίποτε ἄλλο.

ΣΥΛΩΚ. Ὁ ἀνόητος αὐτὸς, δὲν εἶναι κακὸ παιδί, ἀλλὰ τρώγει πολὺ, εἶναι βραδὺς εἰς τὴν ἐργασίαν ὡς κοχλίας, καὶ κοιμᾶται τὴν ἡμέραν περισσότερον ἀγριογάτου. Εἰς τὴν οἰκίαν μου κηφήνες δὲν χωροῦν· διὰ τοῦτο τὸν ἀποπέμπω — Ἰεσσικά, εἰσελθε τώρα, ἴσως ἐπιστρέψω ἀμέσως· κάμε ὡς σὲ εἶπον, κλείσον τὰς θύρας, διότι ὅποιος φυλάγει τὰ ροῦχά του ἔχει τὰ μισά.

ΙΕΣΣΙΚΑ. Ὑγίαινε· καὶ ἂν ἡ τύχη μοὶ φανῇ εὖνους, ἀπωλέσαμεν, ἐγὼ ἓνα πατέρα, καὶ ὑμεῖς μίαν θυγατέρα.

Τοιαύτη ἡ σκηνὴ ἦτις ἐνέπνευσε τὴν ἐν τῇ ἐκθέσει εἰκόνα.

Εὐθὺς, ἅμα τις προσβλέψῃ ἐπὶ τοῦ γέροντος, ἀναγινώσκει εἰς τοὺς προέχοντας ὀφθαλμοὺς του ὅτι θέλει νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ στήθη τῆς νέας καὶ νὰ μάθῃ τί σκέπτεται· νομίζει ὅτι ἀπὸ τὰ χεῖλη του θὰ ἀκούσῃ νὰ τὴν ἐρωτᾷ « τί λέγει ὁ ἄ-

θλιος αὐτὸς υἱὸς τῆς Ἀγαρ;» ἐν γένει ὁ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ διαλόγῳ ἐνδοιασμός τοῦ ἰουδαίου ἂν πρέπη νὰ ἐξέλθῃ ἢ μὴ, ἢ μέριμνα αὐτοῦ περὶ τῆς οἰκίας του καὶ τῆς κόρης του ἀναγινώσκονται ἐπὶ τῆς μορφῆς, τῆς στάσεως, καὶ ἐπὶ τῆς ἀμφιβόλως τεινομένης χειρὸς του ἵνα δώσῃ τὰς κλεῖδας. Ἐκούσαμεν τινὰς λέγοντας ὅτι δὲν ἀναγνωρίζεται ἢ μᾶλλον ὅτι δὲν ὁμοιάζει πρὸς ἐβραῖον συνήθη. Τοῦτο εἶναι προτέρημα τοῦ ἔργου, διότι ἴσα ἴσα τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἐννοήσῃ καὶ ἐπιτύχῃ ὁ καλλιτέχνης ἵνα εἰκονίσῃ τὸν Συλῶκ τοῦ Σαΐκσπηρ.

Περὶ τῆς εἰκόνης ταύτης ἔγραφεν ἡ Εἰκονογεγραμμένη, περιοδικὸν τῆς Ἰταλίας, κατὰ τὸν ἰούνιον τοῦ 1865.

«..... Δὲν ἔσβεσεν ἐν τούτοις τὸ αἶσθημα καὶ ἡ μελέτη τοῦ καλοῦ καὶ τῆς τέχνης, μεταξὺ δὲ τῶν καλλιεργητῶν τούτων ἐν ταῖς πρώτοις διακρίνεται ὁ καθηγητὴς κύριος Σπυρίδων Προσαλέντης, μαθητὴς τῆς ἡμετέρας Ἀκαδημίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Ἡ εἰκὼν αὐτοῦ Συλῶκ καὶ Ἰεσσικὰ ἐθαυμάσθη παρὰ πάντων τῶν ἰδόντων αὐτήν, καὶ τιμᾷ μεγάλῳ τὴν ἰταλικὴν τέχνην. Ἐβραβεύθη δὲ ἡ εἰκὼν αὕτη ἐν τῷ διαγωνισμῷ οὗ ἀγωνοθέτης εἶναι ὁ ἐκ Τεργέστης Κ. Ἰωακεῖμ Ἰρσχελ, ἡγοράσθη δὲ ἀμέσως ὑπὸ τοῦ ἐν Λιβερπούλ προξένου τῆς Βρέμης Κ. Φ. Πρέντζ. Ἡ σκηνὴ ἐλήφθη ἐκ τῆς δευτέρας πράξεως τοῦ Ἐμπορίου τῆς Βενετίας. (Ἐνταῦθα παρατίθεται μέρος τῆς σκηνῆς ἣν παραθέσαμεν.) Ὁ Συλῶκ φαίνεται λέγων πάντα ταῦτα εἰς τὴν ὠραίαν Ἰεσσικὰ, ἣτις βουλεύεται καθ' ἑαυτήν ἵνα πράξῃ ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον. Δίαν ἐπιτυχῶς μαντεύεται ὁ χαρακτήρ τοῦ γέροντος ἐκ τῆς εἰκόνης, ὅπερ εἶναι δυσεπίτευκτον. Ὁραῖον ὁμοίως εἶναι καὶ τὸ πρόσωπον τῆς Ἰεσσικᾶς καὶ ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν εὐάρεστον πρὸς τὸ τοῦ γέροντος φιλαργύρου καὶ πρὸς τὸ τοῦ ὑβροῦ Λανσελώτου, ὅστις καὶ αὐτὸς φαίνεται ψιθυρίζων τοὺς λόγους οὓς ὁ Σαΐκσπηρ τίθησιν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ.

«Ὡς πρὸς τὴν χρῶσιν ἢ εἰκὼν δὲν εἶναι ἥττον ἐπιτυχῆς ἢ κατὰ τὴν σύν-

θεσιν, καὶ ὑπὸ τὴν ἔπαφιν ταύτην ὁ Κ. Προσαλέντης εἶναι ἄξιος διάδοχος τῆς Βενετικῆς Σχολῆς, τῆς προικισάσης τὴν ζωγραφικὴν μὲ δύο τῶν μάλιστα ἐξόχων χρωματιστῶν τοῦ κόσμου, τοῦ Τιτιανοῦ καὶ τοῦ Παύλου Βερωνέζη.»

Δὲν ἠξεύρομεν εἰς ἐν τῇ τελευταίᾳ παραγράφῳ ὑπάρχει θερμότης ἢ ὑπερβολή, ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ γέρον ἰουδαῖος λαλεῖ, ὅτι ὁ ὑβρὸς Λανσελώτος εἶναι ὁ πανούργος τὸν ὅποιον ὁ Σαΐκσπηρ ἔγραψεν, ὥς πρὸς δὲ τὴν Ἰεσσικὰ, εἰ καὶ ἀσθενῶς, καταφαίνεται ὅμως ὑπὸ τὰς βλεφαρίδας αὐτῆς ἀδιόρατόν τι καὶ λεπτὸν μειδίαμα, οὕτως εἰπεῖν, πονηρὸν, ὅμοιον ἐκείνου ὅπερ ὁμοίως λεληθότως ἐπανθεῖ εἰς τὰ χεῖλη τῆς. Ἡ γραφὴ τοῦ Κ. Προσαλέντη ὑπῆρξε τολμηρὰ καὶ ἀβίαστος γράφουσα τὸν Συλῶκ καὶ τὸν Λανσελώτον καὶ ὁ χρωματισμὸς ἐπ' ἀμφοτέρων φυσικώτατος.

Τὴν εἰκόνα ταύτην ἐχαλκογράφησεν ὁ ἐν Ἰταλίᾳ περιώνυμος χαρακτὴς Κοσια, ἐπὶ δύο ἔτη ἐργασθεὶς ἀλλὰ καὶ πολλὰ κερδίσας. Ἡ ἐν τῇ ἐκθέσει ἡμῶν ἀνηρτημένη εἰκὼν εἶναι ἀντίγραφον ἢ μᾶλλον δευτέρα ἐκδοσις ἣν ὁ Κ. Προσαλέντης ἔγραψε διὰ τὸν βασιλέα ὅταν ἦλθεν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Α. Β.

ΡΩΜΑΙΑΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙ ΛΥΓΟΥΣΤΟΥ

—

ΑΙ ΡΩΜΑΙΑΙ ΚΥΡΙΑΙ

Πᾶν τὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ῥώμην ἀναφερόμενον ἔχει πρὸς τὰς τῶν νέων ἡμῶν ἑτῶν ἀναμνήσεις λόγον, οἷον τὸ ὄνομα μόνον τῆς ἀθανάτου πόλεως πρὸς τὸ πλεονέκτημα τοῦ ἀνακαλεῖν ἐν ἡμῖν οὐκ οἶδα ὅποιον παρελθὸν μεγαλείου καὶ ἡρωϊσμοῦ. Ὁ Ῥωμαῖος πολίτης παριστᾷ πάντοτε εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν τὸ συναξαρτιακὸν ἐκεῖνο πρόσωπον τὸ ὅποιον τὴν μεγαλειότητα τοῦ τίτλου αὐ-